

ASYA'DA NESLİ TÜKENEN ASLANLAR

Hans Werner TEMME

Bombay'ın kuzey batısında büyük çevre yolunun ve uluslararası turist akımının yoğun olduğu merkezin yakınında doğayı sevenler için ilginç olan ve henüz insan eli değmemiş iki bölge bulunmaktadır. Bunlardan biri Hindistan'da yaşayan aslanların inzivaya çekildikleri ve "Gir" Ormanları olarak adlandırılan yöre; diğeri ise ender rastlanan vahşi atların tükenmiş neslinin görüldüğü ve bol yağışlar başladığında zamanla tamamen sular altında kalmış olan tuz çölünün bulunduğu ve "Little Rann of Kutch" olarak bilinen bölgedir. Bizim gayemiz Bombay'dan başlayarak sıcak ve kurak Hindistan'ın kuzey batısındaki bu ormanlık bölgede inceleme gezisine çıkmaktı.

Bombay'ın sembolü olan Hindistan Geçidin-den Gujarat Hükümeti Turist ve Enformasyon Bürosuna olan mesafe oldukça kısa sayılır. Büronun bulanık camı arkasında Hindistan'da nesli tükenmiş aslanların reklâmını yapmak üzere yapı ve büyüklük açısından tarla tavşanlarından biraz daha irice canlı süsü verilmiş olan dondurulmuş figürler göze çarpıyordu. İlgililerden trafik koşulları hakkında geniş çapta bilgi edindikten sonra çeşitli harita ve resimleri berabermizde götürmek üzere satın aldık. Bilimsel bir çalışmayı öngören "Mukaddes Gir Orman Projesi", daha önce Hindistanın Frankfurt Turizm Bürosunda gözüme çarpmış olan renkli broşürlerden birinde Batı Hindistan'ta Federal bir devlet olan Gujarat Hükümetinin "Denize Açılan Balkon" olarak adlandırdığı ilginç Kathiawar Yarımadası ile ilgili ayrıntılı bilgiye yer vermektedir.

Hindistan gibi geniş bir ülkeyi herhangi bir rehberin veya iyi bir organizatörün yardımı olmaksızın kendi başına ziyaret etmeye kalkışan herkesin pek memnuniyet verici olmayan sürprizlerle karşılaşması olağandır. Yeni Delhi'de Janpath Otelinin rezervasyon işlemlerini yaptırdığı Bombay Rajkot arası yolculuğumuz için üç hafta süreli biletimizle uçtuğumuz uçakta tek yerin kalmamış olduğu dikkati çekiyordu. Bu kadar kısa bir zamanda tüm tasarılarımızın gerçekleşebilmesi olanaksızdı. Hava alanı olarak iniş yapmakta tercih edilebilecek iki ayrı alan

mevcuttu. Bunlardan biri Keshod, diğeri ise Porbandar'di. Ancak böyle bir tercih için verilecek cevap çok kolaydı. Çünkü uygun bir sahada inşa edilmiş olan Keshod, sadece grup gezilerine açık tutulmaktaydı. Porbandar alanına iniş yapan uçaklarda ise Hindistanın diğer küçük şehirlerinde olduğu gibi haftalarca öncesinden rezervasyon yaptırılması gerekiyordu. Bunun nedeni boş bir yer bulabilmenin mucize sayılmasıydı. Bu hususları göz önünde bulundurarak ekibimiz hareket ettiğimiz günün akşamı Ahmedabad'a uçan uçaklardan birinde yer ayırtmayı uygun gördü. Ancak bu güzergâh üzerinde Junagadh'a plânlanan inişten ferâgat edilmesinin zorunlu oluşu biraz üzücü olacaktı. Hiç birimizin Ahmedabad'dan sonra ne zaman ve hangi tarafa gideceğimiz hususunda bilgisi yoktu. Birden bende biz Avrupalıların da Hintliler gibi bazı önemli konuları tanrılarına bırakmamız gerektiği inancı uyandı.

Bir saatlik bir uçuştan sonra 41°C'lik sıcaklıkta Ahmedabad'a iniş yaptık. Hava pırıl pırıldı. Küçük terminal binasında yoğun bir kalabalık vardı. Bombay'a kalkacak en son uçağın yolcuları anons edildiler. Biraz sonra Hindistan Hava Yolları Bürosu önünde aralarında bizim de yer aldığımız gürültülü ve tartışan bir grup toplandı. Ekseriyetle ülkenin ana dili olan Gujarati konuşuluyordu. Alan yetkilisinin bizimle ilgilenmesi ancak bir saat sonra mümkün oldu. İngilizce olarak buradan Güneybatı yönündeki hedefimizin yakınına uçuş olanaklarını soruşturduk.

Rajkot seterleri anlayabildiğimiz kadariya kaldırılmıştı. Bu arada saat 18.00'e gelmekteydi. Bizi Başkent Gujarat'ın merkezine götürecek otobüse bindik. Yol oldukça bakımlıydı. Parklar, mabedler ve camilerin arasından ilerliyorduk. 15. yüzyılda bir müslümanın Hindli karısı adına yaptırdığı "Rani Rupmati Camii" Hind ve İslâm karışımı mimarinin başarılı bir örneğini simgelemekteydi. Batı Hindistanın ikinci büyük kenti sayılan bu kentte Mahatma Gandhi uzun yıllar yaşamış ve öğretmenlik yapmıştı. Şimdi ise kent bölgenin en önemli tekstil merkezlerinden biriydi.

"Cama oteli" geniş ve tamamen kurumuş bir nehir yatağının kenarında bulunmaktaydı. Çevredeki birkaç çift keçi ve eşek dikenli bitkilerle karınlarını doyurmağa çalışıyorlardı. Otelde şiddetle ihtiyaç duyduğumuz yıkanma ve geceyi geçirme olanaklarını bulabilmıştık. Sabah erken yola çıktığımız için kenti biraz daha yakından tanıyabilmek amacı ile karanlık bastıktan sonra yürüyüşe çıkmayı uygun bulduk. Daha birkaç adım atmadan burada hayatın akşam saatlerinde başladığını anladık: işportacılar devamlı korna çalan şoförler, ayakkabı boyacıları, sokaklarda oynayan çocuklar, geviş getiren keçiler ve sığırlar gözden kaçmayacak bir sürü bisiklet sürücüsü. İki kere İngilizce olarak istasyona giden yolu sorup sordurduk. Üçüncüsünde nihayet başarı kazanabildik. Üniformalı biri ne demek istediğimizi anlamıştı. Üç tekerlekli taksi ile en kısa yoldan istasyona varmıştık. Batı Demiryolları gişesinde oturan memur bize biletlerimizi ertesi sabah almamızı ve Satan-Gir ormanına kadar 12

saat süren gece trenini seçmemizi önerdi. Ancak bu şekilde bir tam gün kaybetmiş oluyorduk. Tekrar otele döndüğümüzde resepsiyonda sabah yapacağımız yolculuk için bir taksi bulup bulamayacağımızı öğrenmek istedik. Sabah uyardığımızda daha önce kararlaştırdığımız gibi saat 7.30'da "Ambassador" marka bir araba ile şoförünü bizi bekler bulduk. Artık 450 Km. uzunluğundaki yolculuğumuza hazırдық.

Dikkati çeken 17. yüzyılın başlarında Agra'daki meşhur Taç Mahal'in yaratıcısı Moğol İmparatoru "Cihan Şah'ın" birkaç yılını geçirdiği kentte saat daha 8.00'e gelmeden çok hareketli bir günün başlamakta olduğu idi. Sabahın bu erken saatlerinde sıcak ve kuru hava bir dereceye kadar insana pek dokunmuyordu. Ancak, aradan iki üç saat geçtiğinde acımasız güneş tüm hayatı felce uğratmağa yetmişti idi. Arabamızın şehrin bu sıkışık trafigidinden ve hareketli yaşantısı içersinde sağa sola koşuşan yayaların arasından yol alışı epey zaman almıştı. Önceden plânladığımız gibi uçmağı tasarladığımız ve oldukça küçük sayılabilecek bir hava alanı bulunan Eyalet Başkenti Rajkot'da kısa bir süre mola verilecekti. Güneyde Gondal'a kadar uzanacak gezimize devam ederken milli caddeden ayrılmış oluyorduk. İkinci hedefimiz olan Junagadh'a kadar daha birkaç kilometrelik yolumuz vardı. "Girnar" dağlarının eteğindeki bu tarihi kentte arazi görünümü tamamen değişti. Tozlu ve çorak yayla yerine ana yol ve demiryolunun solunda "Jain'in" beş kutsal tepesinden biri olan Girnar sıradağlarının gri - kahverengimsi tepeciği yük-

selmekteydi. İslâm prensliğinin eski başkenti olan bu kent, bölgede "Junagadh Prensi Nawab'sın" asil konuklarının en önemli buluşma noktalarından biriydi. Burada ileri gelen konukları, bir zamanlar oldukça çok sayıda bulunan ve özellikle av hayvanları arasında fazlasıyla rağbet gören aslan avına davet etmek adet haline gelmişti.

Ertesi gün Pazar olduğu için "Satan'ı" ziyaret etmeği plânlamıştık. Köye giren yol üzerinde konukları yerleştirmek ve onlara güler yüzle refakat etmekle görevlendirilmiş bir memurla karşılaştık. Oldukça kısa sayılan rehberimiz büyük bir gururla bizi yamaçta yeni inşa edilmekte olup yapımı kısa bir sürede bitecek olan "Forest Bungalow'un" yanı başındaki otele götürmek üzere önümüze düşmüştü. Bu otel muhakkak ki yakın bir gelecekte birçok turisti barındırabilecek güzel bir otel olacaktı. Manzara gerçekten görülemez değerd. "Hiran" nehrinin uzandığı vadide, özellikle yılın bu döneminde nehir yatağı sabahın erken saatlerinde renkli giysileri ile süslenmiş köylü kadınların sevilen uğrak yerlerinden biriydi. Kısa zamanda kent merkezini keşfetmiş olduk. Kulübelerin girişlerinde adamlar oturuyor, çocuklar oynuyor, çöplükler arasında köpek ve keçiler koşuyor, çift hörgüçlü develer ise geviş getirip duruyorlardı. Orman memurunun bizi çaya davetini memnuniyetle kabul ettik. Evin küçücük avlusunda herkes ayakkabısını çıkartıyordu. Tabanı mozaik ve duvarları taş olan oturma odasında oldukça serin bir hava esiyordu. Çocuklar bizlere büyük bir beceri ile oluşturdukları renkli taşlarla bezenmiş el sanatlarını ve tanrı resimleri ile süslenmiş duvarları göstermeğe çalışıyorlardı. Özellikle Shiwa, Krishna ve filbaşlı tanrıça olan Ganesha sanki bizleri seyrediyordu. Beni en çok etkileyen Hintlilerin alışmadığımız bir biçimde çay içişleriydi. Tatlı ve sütlü Hint çayı çoğu kişi tarafından fincan tabağı ile içilmekte idi.

Günümüzde Gir ormanları nesli tükenmiş vahşi aslanların barındığı tek yöredir. 2.700 Km.'lik bölgenin yaklaşık 1500 Km.'lik alanında aslan, leopar ve çizgili sırtlanların yanı sıra, çok sayıda ot-oburlar arasında, örneğin maymunlar, Hint ceylanları, dağ keçileri, antiloplar, vahşi geyik ve domuzlar yaşamaktadır. Burada kuşlar aleminin çeşitli türlerine de rastlamak mümkündür: Örneğin, sülün, balıkçı kartal, orman baykuşu, arıkuşu, emircik veya iskele kuşu. Sürüngenlerden en çok rastlanana batak timsahı ve piton yılanıdır. Bölgenin çoğu kişi tarafından "orman" olarak nitelendirilmesini ben şahsen uygun görmemekteyim. Yörenin Batı tarafı

genellikle tik ağaçlarından oluşan ormanlar ve az miktarda çalılıklarla kaplıydı. Bunun yanısıra, nehir kıyısında verimli biter yer almıştı. Çiftçilere ait hayvanlar buralarda dolaşmakta ve otlakları yozlaştırmaktadır. Bu nedenle, bölgenin "çalılık" olarak tanımlanması kanımca daha doğru olmaktadır.

Vahşi hayvanların yakından izlenmesi ve resimlerinin çekilebilmesi ancak sabahın erken saatleri ile akşam gün batmadan daha rahat oluyordu. Bu olanağı sağlamak üzere birkaç arazi arabasının yanısıra, doğanın güzelliğini tadabilmek arzusunda olanlara refakat eden vahşi hayvan terbiyecileri ziyaretçilerin emrinde bulunmaktaydı. Afrika'daki birçok bölgede görülen aksine burada ziyaretçilerin yaya olarak, ancak orman idaresince görevlendirilen bir memurun refakatinde geziye çıkmaları serbestti. Gece yaptığımız gezi oldukça yararlı olmuştu. Huzur verici nehir yatağında bir akasya ağacının altında uzun kuyruklu, gümüş renginde languryalardan bir grubu çiftleşirken görmek mümkündü. Cüneyt batmak üzereyken güzel görünümünü ince uzun maymunlar daha çok göze batıyordu. Yaprakların hışırtıları dalların çıtırdıkları belirgin bir biçimde duyuluyordu. Sık sık, kırmızı ile kahverengi arası renkteki benekli geyik sürülerine rastlamaktaydık. Bu tür hayvanlar diğerlerinden farklı olarak gruplaşmayı tercih ediyorlardı. Diğerleri ise, genci yaşlısı bir arada dolaşıp duruyorlardı. Ormanlık bir yamaçta Gir ormanlarında oldukça sık rastlanan bir hayvana rastladık. Burada tavus kuşunun gövde ve kuyruk tüylerinin çalılıklarda serpiştirilmiş olduğu gözümüze çarptı. Anlaşılan leoparın biri kendine güzel bir akşam ziyafeti çekmiş olmalıydı. Birden çıplak ve kumlu tepede aslan izlerine rastladık. Bu da bize gün battıktan sonra buralara baskın yapıldığını kanıtlayan delillerden biriydi. Hayvan terbiyecisi de bizimle aynı fikirdeydi. Artık güneş batıyor ve gece başlıyordu.

Ertesi gün gün doğarken arazi arabası ile yaklaşık 20 Km. uzaklıkta çok büyük olan durgun göle gidilecekti. Ormanda yolumuza devam ederken birden şoförün uyarması ile dalmak üzere iken uyandım. Tecrübeli bir kişi olan şoför arabanın sağındaki çalılıklar arasında dallar ve yaprakların arkasında yarı gizlenmiş durumda olan yaban dağ keçisini göstermeğe çalışıyordu. Onun uyarısı üzerine tüm dikkatimi sağa çevirerek hareketsiz durup bize gözlerini dikmiş olan hayvanı farkedebildim. Bu yaban bir dağ keçisiydi. Ancak, kum renginde olan bu türdekilerin aksine rengi maviydi. İngilizlerin bunları "Mavi Boğa" olarak tanımlamaları muhakkak ki

yerinde olmuştur. Işık fazla olmasına rağmen hayvanın çok sayıda resmini çekme olanağını bulmuştum.

Önümüzde göl alabildiğine uzanıyordu. Sahilde Hindistan'da görülen üç timsah türünden biri olan bataklık timsahları güneşleniyordu. Gölün çevresindeki tepeler ve suya çok yakın olduğu için dayanılabilecek derecedeki sıcaklık ziyaretçilere Orta Avrupa'daki manzara ve havayı yadırgatmıyordu. Kısa bir gezintiden sonra "Maldharis" olarak adlandırılan bir yerleşim bölgesine varmıştık. Köyün çevresi yaklaşık iki metre yüksekliğindeki dikenli çalılıklarla çevrilmişti. Bu çalılıklar bölgedeki hayvanlara yapılacak her türlü saldırıya karşı koruyucu bir nitelik taşımaktaydı. Manda, sığır ve keçiler büyük dişi aslanların yem olarak öncelikle tercih ettikleri hayvanlar arasındaydı.

Akşam, yeni gelen ziyaretçilerle birlikte turist otobüsü ile aslanların gösterilerini izlemek üzere yola koyulduk. Ormanda hayvan terbiyecileri, yem olarak bağladıkları malağı kullanarak bir grup dişi aslanı cezbetmek istemişlerdi. Korkulukların arkasındaki yaklaşık 100 kişinin üzerindeki kalabalık bir grup, eski model silâhlarla donanmış olan hayvan koruyucuları ile birlikte aslanların çevresinde bir yarım ay oluşturmuşlardı. Bir an ben de kalabalığın aslanlar yerine biz, beyaz derili üç Avrupalıyı seyre geldikleri kanısı uyanmıştı. Çalılıkların arasında gizlenen hayvanlar tekrar meydana çıktıklarında meraklı bakışlar yeniden bu vahşi yaratıklara doğru çevriliyordu. Gösteriye meraklı olan seyircileri artık sadece aslanlar ilgilendiriyordu. Bölgenin diğer hayvanlarını ya hiç veya çok az önemsiyorlardı. Beni

memnun eden tek husus genellikle Bombay ve ülkenin kuzeyindeki büyük şehirlerden gelen Hintlilerin sadece hafta sonlarında dolup taşan turist kafileleri arasına karışmış olmalarıydı.

Burada bazıları olgun, bazıları ise gelişme çağındaki aslanlara bu derece yakın oluşum içimde tuhaf bir his uyandırmıştı. Ancak, doğayı sevenler için bu hayvanların Afrika'daki aslan ırkından tamamen bağımsız olarak, önceleri Önyasya'nın tümünde, sonraları 19. yüzyılın ortalarına doğru bugünkü Doğu Pakistan'ın doğusundan Güney Keşmir ve Binhar Eyaletinin toprakları ile Hindistanın Kuzey tarafına kadar yayılmış olmaları ilgi uyandıran bir olay niteliğini taşımaktaydı. Sık sık akla gelen Hindistan'daki aslanları Afrika'daki akrabalarından farklı kılan değişikliğin ne olduğu idi. Benim dikkatimi çeken erkek aslanların yelelerinin az, kuyruklarının ise uzun ve uçlarının dışarıya doğru kalkık oluşları idi. Birinci farklılığın nedeni, kanımca iklim şartlarının Gir ormanlarında değişiklik göstermesiydi: Burada deniz yüzeyindeki yaklaşık 150 metre yükseklikteki sıcak havaya karşın Doğu Afrika'da aslanların tercih ettikleri yaşam koşulları ve kısmen serin kit'a ikliminin hakim oluşu. Ümit ederim ki gelecekte Gir ormanlarında barınan yaklaşık 200'e yakın aslan, çeşitli koşullar altında sadece yaşamlarını sürdürmekle kalmayıp, aynı zamanda sayıca da çoğalabilirler. Ancak bu şekilde bu hayvan türü günün birinde nesli tükenmiş olarak karşımıza çıkmaktan kurtulmuş olacaktır.

KOSMOS'dan
Çeviren: Dr. Ülkü ÖZTAN

• **Kafasında yalnız anlaşılan şeyler bulunan insan ne kadar yüzeysel yaşar.**

GOTTHELF

• **Dünyanın üstüne çıkabilen bir bakış onu anlayan tek bakıştır.**

R. WAGNER

• **Pazardaki herkes ambarındaki unu kadar konuşur.**

Rus Özdeyişi

• **Şans hazırlıkla fırsatın karşılaştığı köşe başıdır.**

Amerikan Özdeyişi

• **Büyükler yapabilecekleri şeyleri istemezler, halk da istediği şeyi yapamaz.**

August SHERL